

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) www.economy.nayka.com.ua | № 9, 2021 | 30.09.2021 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.9.75](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.9.75)

УДК 336.14:353

Ю. М. Козут,
к. е. н., професор, професор кафедри обліку і аудиту,
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II
ORCID ID: 0000-0002-6203-4631
Г. Л. Ковач-Румп
викладач кафедри обліку і аудиту,
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II
ORCID ID: 0000-0003-0135-7311

ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ: ДОСЯГНЕННЯ І НЕДОЛІКИ

J. Kogut
PhD in Economics, Professor of the Department of Accounting and Audit,
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian hungarian college of higher education
H. Kovacs-Rump
Lecturer of the Department of Accounting and Audit,
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian hungarian college of higher education

FINANCIAL DECENTRALIZATION IN UKRAINE AND ITS IMPACT ON THE FORMATION OF LOCAL BUDGETS: ACHIEVEMENTS AND SHORTCOMINGS

Формування та використання місцевих бюджетів є одним з невирішених питань у взаємовідносинах між Державним і місцевими бюджетами. Для забезпечення життєдіяльності місцевих бюджетів необхідно не делегувати їм відповідні повноваження, а в законодавчому порядку розмежувати компетенцію, функції та обов'язки держави і органів самоврядування та законодавчо це визначити, що Україна в даний період здійснює, але повільно і не завжди використовує досвід європейських країн. Фінансовою основою розвитку територіальних громад є місцеві бюджети. В процесі реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади функціонування місцевих бюджетів повинно бути спрямоване на активізацію внутрішнього потенціалу, застосування механізмів нарощування доходної бази, забезпечення оптимального використання ресурсів громад та її стабільного економічного розвитку. Особливої актуальності зазначені питання набувають у зв'язку з реалізацією першого етапу адміністративно-територіальної реформи, внесенням змін до Конституції, бюджетного і податкового законодавства України та ряду інших законодавчих актів пов'язаних з цими змінами.

Україна розпочала новий етап розвитку шляхом здійснення реформ у всіх її сферах, серед яких вирізняється реформа управління державою, в основі якої лежить реформа бюджетно-податкової системи як децентралізація місцевих бюджетів. Фінансова децентралізація є тією рушійною силою, яка дала змогу місцевим громадам почати вирішувати проблеми, що накопичувались десятиліттями, зокрема — це передача значних повноважень і бюджетних

ресурсів від державних органів влади до органів місцевого самоврядування, тому що місцева влада краще знається на проблемах своїх територій, ніж центральна і має змогу ефективніше їх вирішувати.

The formation and use of local budgets is one of the unresolved issues in the relationship between state and local budgets. In order to ensure the viability of local budgets, it is necessary not to delegate relevant powers to them, but to legally delimit the competences, functions and responsibilities of the state and self-government bodies and to determine by law what Ukraine is currently doing, but slowly and not always using European experience. The financial basis for the development of territorial communities is local budgets. In the process of reforming local self-government and territorial organization of power, the functioning of local budgets should be aimed at activating internal capacity, applying mechanisms to increase the revenue base, ensuring optimal use of community resources and its stable economic development. These issues become especially relevant in connection with the implementation of the first stage of administrative-territorial reform, amendments to the Constitution, budget and tax legislation of Ukraine and a number of other legislative acts related to these changes.

The interconnections and interdependencies of budgetary policy and budgetary process in Ukraine have been established. Analyzed recent changes in the budget legislation in 2014-2020 and 2021 years, which directly affect the efficiency of the budget process implementation, considered functions of new participants in the budget process and the first results of reform in the budget sector at regional levels. The main problems at the stage of budget execution include the following problems: significant budget deficits and their financing, significant level of the State debt and complexity of its servicing, uncertainty of the program-targeted method of budgeting.

Ukraine has begun a new stage of development by implementing reforms in all its spheres, among which is the reform of state governance, which is based on the reform of the budget and tax system as the decentralization of local budgets. Financial decentralization is the driving force that has enabled local communities to begin to address the problems that have accumulated over the decades, including the transfer of significant powers and budgetary resources from public to local governments, because local governments are better acquainted with the problems of their territories than central and is able to solve them more effectively

Ключові слова: *децентралізація; об'єднані територіальні громади; фінансова децентралізація; державний бюджет; Бюджетний і Податковий кодекси; міжбюджетні трансферти; податки і збори; доходи і видатки місцевих бюджетів; податкоспроможність; субвенції; дотації.*

Key words: *decentralization; united territorial communities; financial decentralization; state budget; fiscal and tax codes; intergovernmental transfers; taxes and fees; revenues and expenditures of local budgets; fiscal capacity; subventions; grants.*

Постановка проблеми. За тридцять років незалежності України з'явилося багато проблем, які негативно впливали на неї і вимагали негайного вирішення. Основною і важливою стала проблема системи управління державою, яка потребувала структурної перебудови. Реформа в управлінні країною направлена на передачу повноважень на місця, де громади можуть формувати і реалізувати внутрішню політику своєї життєдіяльності і розвитку і це вплине на конкурентоспроможність економіки, її відкритість і чіткі правила ведення, захист прав власності підприємств, які знаходяться на даній території, покращення її інфраструктури і підвищення рівня життя громади. Важливим в процесах децентралізації є створення самостійних місцевих бюджетів, які в повній мірі задовольняли б виконання функцій та повноважень місцевих органів влади. Тому фінансова децентралізація об'єднаних територіальних громад є вагомим важелем в утвердженні їх як самостійних і фінансово незалежних суб'єктів економіки країни.

Формування мети статті. Відповідно до Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", місцеві бюджети є фінансовим планом утворення і використання фінансових ресурсів, що необхідні для забезпечення функцій і повноважень органам місцевого самоврядування. Це означає, що повноваження на здійснення фінансування витрат бюджету мають відповідати його надходженням на відповідній території і бути

збалансованими. Тому аналізування процесів об'єднання територіальних громад, формування і використання їх фінансової бази та впливу на соціально-економічний розвиток території, громади за допомогою власних фінансових ресурсів, ресурсів визначених державним бюджетом для їх самодостатності є актуальними в реформуванні країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження проблеми фінансової децентралізації знайшли відображення в працях Т.Єфименко [11], І.Луїної [6], М.Карлін [7], В.Коваленко [3] та інших вчених, в працях яких зроблено глибокий аналіз умов впровадження децентралізації в Україні, висвітлені проблеми фінансової децентралізації. Проте, децентралізація фінансової системи України вимагає розгляду її впливу на ефективність бюджетного процесу в країні, особливо при здійсненні процесів об'єднання громад і територій, де формування місцевих бюджетів та ефективність використання їх фінансових ресурсів є пріоритетними.

Виклад основного матеріалу дослідження. Бюджетна децентралізація є складною реформою, яка покликана змінити всю систему управління країною, де громади отримують можливість самостійно ухвалювати рішення і відповідати за їх реалізацію, самостійно визначати пріоритети соціально-економічної і фінансової політики, їх реалізовувати.

Першим інструментом зміни системи управління став Закон України "Про добровільне об'єднання територіальних громад", ухвалений у 2015 році. У цьому ж році пройшли місцеві вибори у 159 об'єднаних територіальних громадах (ОТГ), а вже у 2016 році вони перейшли на нові міжбюджетні відносини із державним бюджетом. Децентралізація місцевих бюджетів почалась із прийняттям змін до Бюджетного і Податкового кодексів, де були передані не тільки додаткові бюджетні повноваження, але і стабільні джерела доходів місцевих бюджетів для їх реалізації. На сьогодні в Україні 1470 громад, з яких понад більше однієї тисячі громад фінансово неспроможна. Близько 900 громадам не вистачає навіть покрити свої поточні видатки. І тут на центральному рівні необхідно ухвалити рішення про те, яким чином ці громади розвивати далі [4].

До 1 січня 2015 року, місцеві бюджети цілковито залежали від Державного бюджету, а тепер вони мають свої власні надходження і це стало можливим завдяки ухваленню низки законів та змін до Бюджетного і Податкового кодексів України. 28 грудня 2014 року було ухвалено такі важливі закони України: №79-VIII "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи" та «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин»; №837-VIII від 26.11.2015 р. "Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо особливостей формування та виконання бюджетів об'єднаних територіальних громад" від 26.11.2015 р. № 837-VIII.

Основні засади фінансового зміцнення місцевої влади закладено в статті 9 Європейської Хартії місцевого самоврядування, де сказано, що «органи місцевого самоврядування мають право в рамках національної економічної політики на свої власні адекватні фінансові ресурси, якими вони можуть вільно розпоряджатися в межах своїх повноважень [11, с.344]. Такі права вперше в історії незалежної України пропонується закріпити у проекті Закону про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади, нещодавно поданому Президентом на розгляд Верховної Ради. У пропозиції змін до статті 142 Конституції України, зокрема, зазначається, що матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є:

- земля, рухоме і нерухоме майно, природні ресурси, інші об'єкти, що є у комунальній власності територіальної громади;
- місцеві податки і збори, частина загальнодержавних податків та інші доходи місцевих бюджетів.

Якщо вже йдеться про фінансову децентралізацію, порівняймо із формуванням відповідної статті чинної Конституції України, де такою основою названо лише «доходи місцевих бюджетів та інші кошти».

03 лютого 2020 року Верховна рада України звернулася в Раду Європи з запитом щодо надання підтримки Україні в процесі поточної конституційної підтримки, що стосується децентралізації в Україні (проект ЗУ №2598), але згодом цей закон було відкликано. Слід підкреслити, що висновки Венеційської комісії щодо цього тексту були в основному позитивні. Законопроект був прийнятим в першому читанні, але на друге читання винесений так і не був [5].

В Україні діє Національний проект децентралізації, який включає 25 Програм, основне місце посідає Програма «Підтримка реформи децентралізації в Україні/U-LEAD з Європою: Програма для України з розширення прав і можливостей на місцевому рівні, підзвітності та розвитку» (project/u-lead), сума допомоги Україні по даній Програмі з 01.01.2016 по 31.12.2023 рр. складе – 152,3 млн.EUR [8].

Закон України №1423 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» набув чинності частково 27 травня 2021 року та в цілому 01 липня 2021 року. Який дозволяє громадянам повноцінно розпоряджатися своєю землею [5].

В Україні 10-11 червня 2021 р. у Львові відбувся VIII Всеукраїнський форум місцевого самоврядування у форматі онлайн-трансляції, де було понад 900 учасників. Основні питання форуму: ефективність органів самоврядування, залучення інвестицій, завершення реформи децентралізації. Основна увага була прикута до фінансової децентралізації.

Українська асоціація районних та обласних рад 2 липня 2021 року провела Збори Асоціації на тему «Проблемні питання фінансового забезпечення районних рад».

31 травня 2021 року Уряд України ухвалив Бюджетну декларацію на 2020-2024 роки та подав на розгляд Верховної Ради України, яка б засвідчила просування реформи управління країною та її можливості щодо збільшення бюджетів місцевих громад [5].

Як видно із чинного законодавства та зібрань в Україні децентралізація владних та фінансових повноважень держави на користь місцевого самоврядування є однією з найбільш визначальних реформ з часів української незалежності. Крім того, в Україну залучаються активно іноземні експерти щодо Програми «U-LEAD з Європою» [4].

Одним із інструментів реалізації регіональної економічної політики держави є місцеві фінанси [6]. Підвищення фінансового (бюджетного) потенціалу місцевих фінансів залежить якості життя населення, боротьба з бідністю та зниження рівня інфляції. Місцеві фінанси об'єднують сукупність фінансових ресурсів, які перебувають у розпорядженні органів місцевого самоврядування і соціально-економічні відносини при формуванні, розподілу, використанні та нарощуванні фінансового потенціалу ОТГ.

Організація місцевих фінансів передбачає обов'язкове розмежування функцій і повноважень між державною владою та місцевим самоврядуванням, чіткий поділ дохідних джерел, а також видатків між державним і місцевими бюджетами; надання відповідних власних дохідних джерел місцевому самоврядуванню [7]; самостійність у формуванні та використанні фінансових ресурсів; забезпечення державної фінансової підтримки несамоодатних територіальних громад, проведення фінансового вирівнювання; стимулювання збільшення доходів як державного, так і місцевих бюджетів; раціональне й економне використання матеріальних і фінансових ресурсів; здійснення постійного контролю за використанням наявних ресурсів; гласність та відкритість у формуванні та використанні фінансових ресурсів місцевого самоврядування.

Основними джерелами місцевих фінансів можуть бути: державні кошти, що передаються органам місцевого самоврядування органами державної влади у вигляді дохідних джерел та прав, відповідно до діючого законодавства; власні кошти місцевих органів; запозичені кошти або комунальний кредит кредити.

Складовими місцевих фінансів є місцеві бюджети, зокрема: цільові фонди органів місцевого самоврядування; комунальний кредит; місцеві позики; місцеве господарство; об'єкти комунальної власності. Фінансові ресурси можуть бути залучені з кредитних і страхових організацій, від підприємств що мають місцеву форму власності. Підприємства, що існують і ведуть господарську діяльність на території місцевого утворення, так само приймають участь в утворенні місцевих фінансів.

Основною складовою місцевих фінансів є місцевий бюджет, який являє собою централізований фонд фінансових ресурсів ОТГ, за доходи і видатки якого відповідає орган місцевого самоврядування. В зв'язку з цим особливої ваги набувають проблеми забезпечення місцевого самоврядування фінансовими ресурсами, адекватними новим завданням, які стоять перед ними. (Табл. 1).

Таблиця 1.
Частка доходів місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету України

№п/п	Показники місцевого бюджету	2019р.	2020р.	відхилення
1.	Частка доходів місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету(%)	23,3	22,6	-0,7
2.	Частка доходів місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджеті без урахування трансфертів з державного бюджету(%)	43,5	34,2	-9,3

Джерело: Звіти Державної казначейської служби України

Як видно із таблиці 1 у порівнянні з 2019 роком в 2020 році частка місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету України суттєво знизилася (на 9,3%), що свідчить про зростання концентрації фінансових ресурсів на центральному рівні. Згідно даних Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» збільшено ресурс місцевих бюджетів на 190,1 млн. грн.[3].

Розглянемо доходи та видатки місцевих бюджетів без урахування міжбюджетних трансфертів з державного бюджету (табл. 2).

Таблиця 2.
Доходи та видатки місцевих бюджетів України без урахування міжбюджетних трансфертів

№ п/п	Показники	2017р.	2018	2019	2020
1.	Доходи без урахування міжбюджетних трансфертів з державного бюджету(млрд грн)	229,5	263,5	300,2	290,1
2.	Питома вага доходів місцевих бюджетів зведеному державному бюджеті (%)	22,4	22,1	23,1	22,6
3	Видатки місцевих бюджетів (млрд грн)	496,1	570,6	566,2	478,1
4.	Питома вага видатків місцевих бюджетів зведеному державному бюджеті (%)	37,1	36,7	34,5	34,2

Джерело: Звіти Державної казначейської служби України

Як видно із таблиці 2 доходи місцевих бюджетів у 2020 році знизилися порівняно з 2019 роком на 10, 1 млрд. грн. Видатки місцевих бюджетів теж мають тенденцію до зменшення, зокрема, в 2020 році їх сума зменшилась на 88,1 млрд. грн.

Проаналізуємо фонди доходів місцевих бюджетів у 2020 році (табл. 3).

Таблиця 3.

Загальний та спеціальний фонди місцевих бюджетів України за 2020 рік (млрд грн.)

Показники	Загальний фонд			Спеціальний фонд			Разом		
	план	факт	%	план	факт	%	план	факт	%
Власні доходи	293,2	290,1	98,9	22,4	21,2	94,6	315,6	311,3	98,6
Трансферти державного бюджету	137,1	135,9	99,1	27,6	24,3	88,0	164,7	160,2	97,3
Разом	430,3	426,0	99,0	50,0	45,5	91,0	480,3	471,5	98,2

Джерело: Звіти Державної казначейської служби України

Як видно із таблиці 3, загальний фонд місцевих бюджетів за рахунок власних коштів виконаний на 98,9 % і трансфертів державного бюджету на 99,1 %. Спеціальний фонд, відповідно: 98,6% і 97,3%.

Джерелом місцевих фінансів є цільові фонди органів місцевого самоврядування. Цільовий фонд – є складовою спеціального фонду місцевого бюджету та використовується за цільовим призначенням, створюється з метою надходження додаткових фінансових ресурсів до спеціального фонду місцевого бюджету на фінансування видатків щодо вирішення питань соціально-економічного розвитку території, соціального захисту населення, становлення і розвитку місцевого самоврядування, проведення загальноміських заходів.

Місцеві запозичення є джерелом фінансового забезпечення розвитку місцевого самоврядування і потужним фінансовим інструментом, який допомагає ефективно вирішувати їх поточні й довгострокові проблеми. Найбільш поширеною формою залучення фінансових ресурсів органами місцевого самоврядування є випуск місцевих позик. Ринок муніципальних облігацій в Україні практично відсутній.

Високим потенціалом мобілізації доходів володіє місцеве господарство, комунальна та інша власність, яка служить джерелом одержання доходів місцевого самоврядування і задоволення соціально-економічних потреб населення відповідної території. Основу місцевого господарства складають об'єкти комунальної власності. Суб'єкти господарювання комунальної форми власності є платниками як загальнодержавних, так і місцевих податків і зборів, тобто вони наповнюють дохідну частину місцевих бюджетів, тому виникає питання ефективного управління об'єктами комунальної власності.

Важливою проблемою в сучасних умовах є взаємовідносини між державним і місцевим бюджетом. У щорічних законах про Державний бюджет України проводиться уточнення складу доходів загального та спеціального фонду місцевих бюджетів, визначається механізм надання додаткових дотацій місцевим бюджетам з державного бюджету, встановлюються розміри коефіцієнтів вирівнювання.

На основі проведеного аналізу фінансова (бюджетна) децентралізація в Україні має свої переваги та недоліки.

Переваги полягають в тому, що:

- місцеві бюджети отримали: фінансову самостійність, а об'єднані територіальні громади право на прямі міжбюджетні відносини;
- збільшено кількість податків і визначено їх процент, який залишиться на місцях і не зараховується до загальнодержавного бюджету;
- запроваджено нові види трансфертів зокрема це базова дотація, субвенції: освітня, медична та реверсна дотація.
- місцеві органи влади, крім казначейських рахунків, мають можливість розміщувати свої власні надходження в установах банків;
- органи місцевого самоврядування під власні гарантії можуть брати запозичення від міжнародних фінансових організацій які можна направляти на розвиток соціальної інфраструктури.

До недоліків можна віднести:

- необхідно кардинально реформувати побудову бюджетної системи, яка має відповідати новим вимогам і завданням;
- в кінці минулого року не усі громади отримали майно, розрахунки були зроблені не зовсім правильно, тому виникла ситуація, що навіть бездотаційні (реверсні) громади, мають проблеми із дохідною частиною і не в змозі покрити видаткову частину дохідною, що створює проблеми з фінансування бюджетної сфери;
- відсутність достатніх джерел фінансування на державному і регіональному рівнях приводить до неефективного управління місцевими фінансами;
- недосконалі взаємовідносини між державним і місцевими бюджетами, які проявляються у тому що в Україні ОТГ, в певній мірі, залежать від політики врегулювання міжбюджетних відносин, яка поступово повинна переходити від забезпечення бюджетними ресурсами ОТГ до бюджетного регулювання;
- в Україні відсутні органи адміністративного нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування на рівні державних органів влади.

Висновки. В процесі децентралізації управління важливо центральним органам влади забезпечити самостійність місцевих органів влади виконувати свої повноваження, функції та завдання, зважаючи на потреби і інтереси ОТГ, ефективно використовуючи бюджетні ресурси.

Реформування бюджетної системи має бути спрямоване на підвищення ефективності та продуктивності використання бюджетних коштів, децентралізацію фінансових ресурсів і зміну підходів до боргової політики держави. Слід кардинально реформувати побудову бюджетної та податкової систем, які мають відповідати новим вимогам і завданням.

Особливістю податкової реформи має стати перехід від фіскального принципу податкової політики до формування нової моделі, яка б забезпечувала необхідний для підтримки функціонування держави обсяг бюджетних надходжень дотримуючись принципу соціальної справедливості розподілу податкового навантаження в державі.

Успіхи реформи місцевого самоврядування та територіальної влади беззаперечні, але говорити про те, як закінчиться реформа, зарано, багато чого залежить від рішень по змінах до Конституції, від прийняття Муніципального кодексу, від того, як майбутні рішення будуть впроваджуватися на усіх рівнях.

Список використаної літератури.

1. Бюджетний кодекс України від 08 липня 2010 р. № 2456-VI (із змінами і доповненнями на 17.08.21): [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Закон України «Про державний бюджет України на 2021 рік» . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-20> (дата звернення 17.08. 2021 року)
3. Коваленко В. В. Реформування та стратегічний розвиток фінансової системи України / В. В. Коваленко //ScienceRise. – 2015. – № 2(3). – С. 43 – 46.
4. Місцеві бюджети 2020. Експертний аналіз Державного бюджету 2020, URL: <https://decentralization.gov.ua/news/10285> (дата звернення 07.08.2021 року).
5. Офіційний сайт Рахункової палати України URL: <https://rp.gov.ua/home/> (дата звернення 07.08. 2021 року).
6. Розвиток державних фінансів України в умовах глобалізації : кол. моногр. / [Луніна І. О., Булана О. О., Фролова Н. Б. та ін.] за ред. д. е. н. І. О. Луніної; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України». - Київ, 2014. - 296 с.
7. Проблеми розвитку фінансової системи України та шляхи їх вирішення: монографія/ М.І. Карлін, Ю.В. Шулик, А.В. Кулай та ін.; за ред. д.е.н. проф. М.І. Карліна. – Луцьк: Вежа-Друк, 2014. – 364 с. ISBN 978-617-7181-15-7.
8. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співчленами, з іншої сторони. [Електронний ресурс] / Урядовий веб-портал. Режим доступу: EUAssociationAgreement_%28body%29.pdf.
9. Еволюція фінансової системи ЄС: виклики та перспективи для України. [Електронний ресурс] / Режим доступу: : <http://www.niss.gov.ua/articles/1671>.
10. Стратегія розвитку фінансового сектору України 2025 // [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2020/>.
11. Фінансова система національної економіки: проблеми розвитку та управління змінами [Текст]: у 3 т. / за ред. Т. І. Єфименко; Держ. навч.-наук. установа «Акад. фін. упр.». – К.: ДННУ «Акад. фін. упр.», 2012 . – ISBN 978-966-2380-36-1. Т.1 / [Я. Б. Базилюк та ін.]. – 2012. – 892 с.

References.

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), “Budget Code of Ukraine”, Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (Accessed 7 Aug 2021).
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2021), The Law of Ukraine “On the state budget of Ukraine for 2021”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text> (Accessed 7 Aug 2021).
3. Kovalenko V. V.(2015), “Reforming and strategic development of the financial system of Ukraine”, ScienceRise, vol. 2(3), pp. 43 – 46.
4. decentralization.gov.ua (2021), “Local budgets 2020, Expert analysis of the State budget 2020”, available at: <https://decentralization.gov.ua/news/10285> (Accessed 7 Aug 2021).
5. Official site of the Accounting Chamber of Ukraine (2021), available at: <https://rp.gov.ua/home/> (Accessed 7 Aug 2021).
6. Lunina, I. O. Bulana, O. O. and Frolova, N. B. (2014), *Rozvytok derzhavnykh finansiv Ukrainy v umovakh hlobalizatsii* [Development of public finances of Ukraine in the conditions of globalization], NAS of Ukraine, State Institution «Inst. and predicted. NAS of Ukraine», Kyiv, Ukraine.
7. Carlin, M.I. Shulik, Yu.V. and Kulay, A.V. (2014), *Problemy rozvytku finansovoi systemy Ukrainy ta shliakhy iikh vyrishennia: monohrafiya* [Problems of development of the financial system of Ukraine and ways of their solution: monograph], Tower-Printing, Lutsk, Ukraine.
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), “Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part”, [online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (Accessed 7 Aug 2021).

9. Sharov, O.M. (2014), "Evolution of the EU financial system: challenges and prospects for Ukraine". [online] available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/1671> (Accessed 7 Aug 2021).
10. President of Ukraine (2015), Decree "Ukraine 2020 Development Strategy: Ukraine's National Modernization Strategy", [online], Available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015/> (Accessed 7 Aug 2021).
11. Efimenko, T.I. (2012), *Finansova systema nacionalinoii ekonomiky: problemy rozvytku ta upravlinnia zminamy* [The financial system of the national economy: problems of development and change management], DNNU, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 06.09.2021 р.